



Valsts vides
dienests

**Preses konference par radona gāzes
mērījumiem Latvijas mājsaimniecībās
un dzeramā ūdens piegādes objektos
2016. gadā**

Valsts vides dienests
2016. gada 25. februāris



Valsts vides
dienests

Radona gāze un tās avoti

Radona (^{222}Rn) gāze

- viens no dabiskajiem jonizējošā starojuma avotiem
- gāze bez krāsas un smaržas, 7,5 reizes smagāka par gaisu – labi šķīst ūdenī
- radioaktīvā sabrukšana veido alfa starojumu

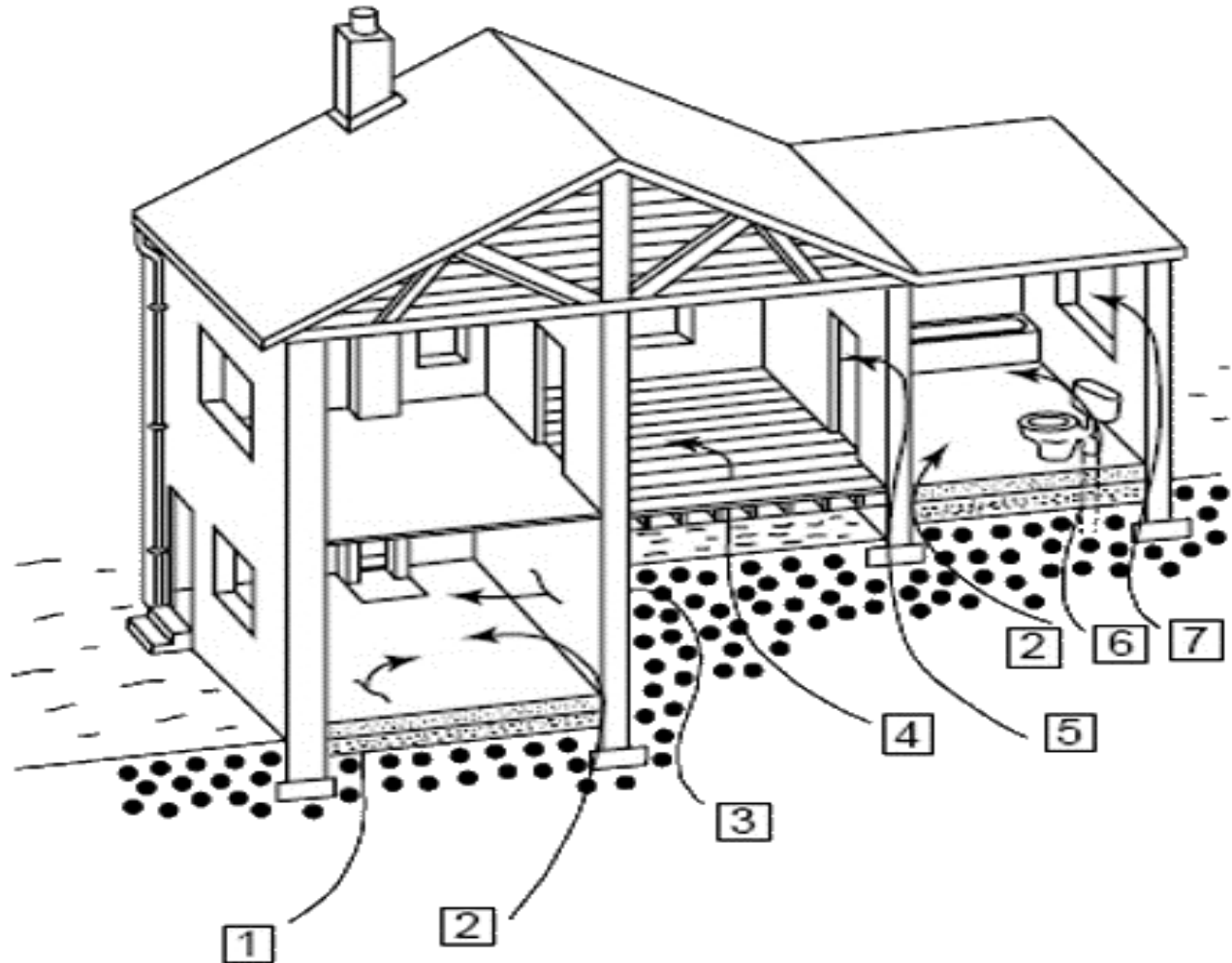
Radona gāzes avoti

- zemes dzīles (derīgie izrakteņi) – dabīgo urānu (^{238}U) saturošie ieži
- būvmateriāli un artēziskie ūdeņi



Valsts vides
dienests

Kā radons iekļūst ēkās?

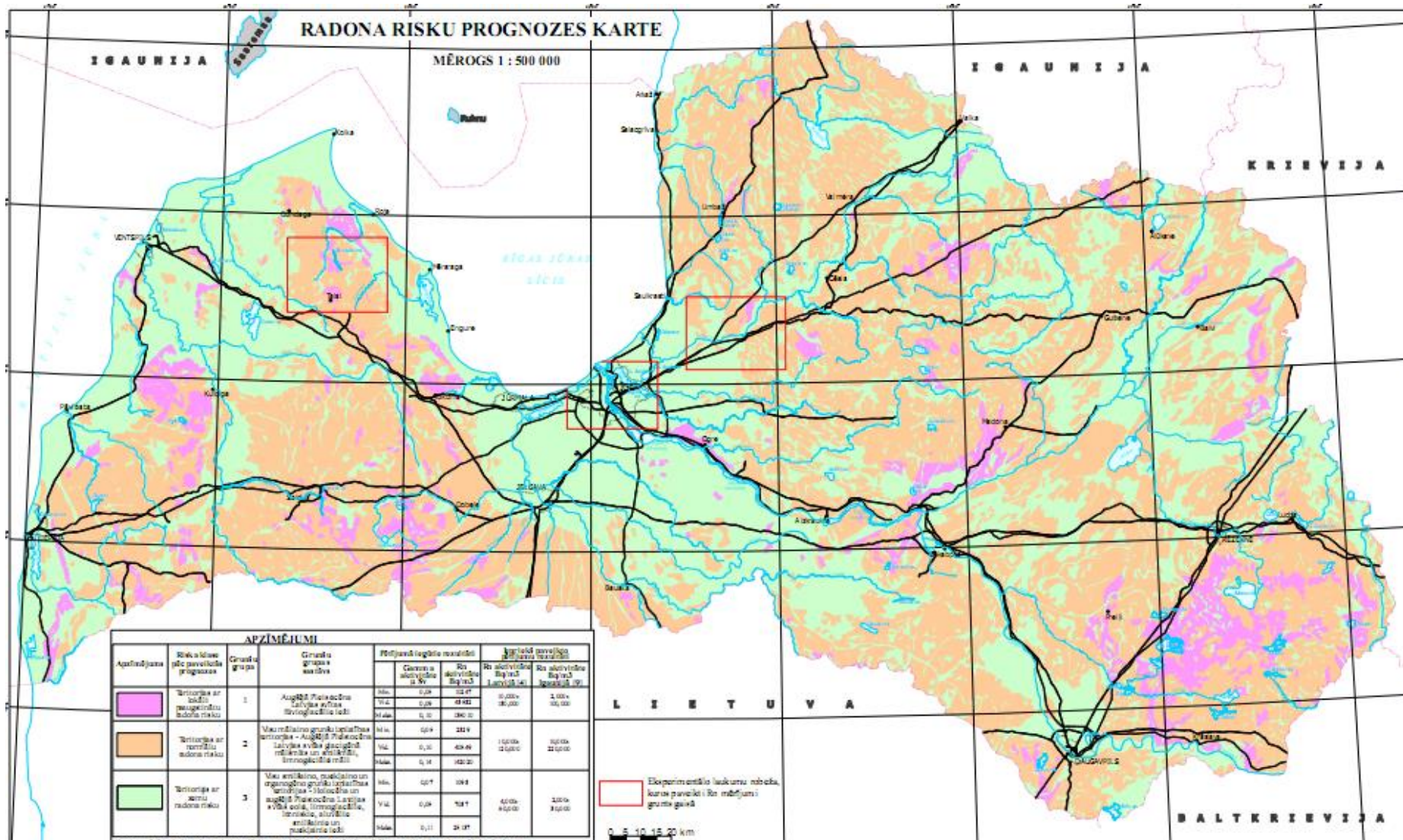


1. Plaisas grīdās
2. Konstrukciju savienojumi
3. Plaisas sienās, kas saskaras ar grunti
4. Plaisas iekārtajās grīdās
5. Plaisas sienās
6. Spraugas ap caurulēm
7. Poras sienās



Valsts vides dienests

Radona risku prognozes karte (2014.gads)





Valsts vides
dienests

Radona koncentrācijas mērījumu mērķis

- jānovērtē radona situācija Latvijas teritorijā
- līdz 2018.gadam jāizstrādā "*Radona rīcības plāns*"



Valsts vides
dienests

Radons un sabiedrības veselība

- Cilvēki radona iedarbībai galvenokārt tiek pakļauti, **ilgstoši uzturoties un ieelpojot gaisu slēgtās slikti vēdinātās telpās, kuras izvietotas tuvu zemes virsmai:**
 - ēku pirmajos stāvos
 - puspagrabos vai pagrābtelpās



Valsts vides
dienests

Radons un sabiedrības veselība

- radons pieder pie cilvēku elpošanas orgānu pierādītajiem kancerogēniem¹
- nonākot plaušās ar ieelpojamo gaisu, radons apstaro elpceļu epitēlijaudu virsējos slāņus un izraisa pārmaiņas šūnu darbībā
- ilgstoši turpinoties apstarojumam mazās devās (vairāku gadu garumā), rodas risks attīstīties plaušu vēzim
- radons ir otrs nozīmīgākais plaušu vēža attīstības riska faktors pēc smēķēšanas
- cilvēkiem, kuri smēķē un līdztekus pakļauti radona iedarbībai, pieaug plaušu vēža attīstības risks

¹Starptautiskās Vēža pētniecības aģentūras dati



Valsts vides
dienests

Radona gāzes mērījumi Latvijas mājsaimniecībās 2016. gadā

Radona gāzes mērījumu veikšanu **mājsaimniecībās** organizē Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs.

Aktivitāte notiek Starptautiskās atomenerģijas aģentūras tehniskās sadarbības projekta ietvaros.

- mērījumu veikšanas periods: **līdz 2016.gada decembrim**
- iedzīvotāju **brīvprātīga** dalība **bez atlīdzības – sniegtā informācija anonīma**
- pētījuma izlases kopa: **500** mājsaimniecības visā Latvijas teritorijā
- bez maksas pieejami **1 000** *alfa treku* detektoru (piegādātājs *Landauer Nordic laboratorija Zviedrijā*)



Valsts vides
dienests

Iedzīvotāju brīvprātīga dalība bez atlīdzības

VVD tīmekļa vietne

www.vvd.gov.lv



Elektroniskā pieteikuma anketa **(25.02.-11.03.)**

***"Pieteikums radona gāzes mērījumu veikšanai
mājsaimniecībā"***

*Bezmaksas radona mērījumu veikšanai ir pieejams ierobežots
detektoru skaits, tādēļ VVD RDC ir būtiski nodrošināt
vienmērīgu mērījumu veikšanu visā Latvijas teritorijā.*



Valsts vides
dienests

Bezmaksas radona mērījuma komplekts

- 2 *alfa* treku detektoru

No ārpuses



No iekšpusēs

*Detektora atvēršanas
gadījumā tas nespēs veikt
savu funkciju!*



- apliecinājums par dalību projektā (nepieciešams dalībnieka apstiprinājums)
- detektoru izvietošanas instrukcija
- aptaujas anketa par mājokļa tipu
- informatīvais materiāls "*Radons – dabiskais jonizējošā starojuma avots*"



Valsts vides
dienests

Radona gāzes mērījumi ūdenī 2016. gadā

Radona gāzes mērījumus dzeramajā ūdenī ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu organizē un veic VSIA "**Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs**".





Valsts vides
dienests

Radona gāzes mērījumi ūdenī 2016. gadā

- visā Latvijas teritorijā apsekos aptuveni **160** dzeramā ūdens piegādes objektus
- saskaņā ar Veselības inspekcijas sniegto informāciju apsekojamo dzeramā ūdens piegādes objektu **2015.gada vidējais diennakts piegādātais ūdens daudzums \leq 100 m³/diennaktī**
- testēšana metode: **šķidrums scintilācijas spektrometrija**
- paraugu ievākšanas un analīžu veikšanas periods: **2016.gadā februāris - oktobris**
- pirmie analīžu rezultāti no Talsu un Jelgavas apkārtnes robežā no **4,2 – 12,0 Bq/l** – nepārsniedz MK noteikumos noteikto normu 100 Bq/l



Valsts vides
dienests

Paldies par uzmanību!